NN 7/2019 (22.1.2019.), Odluka o donošenju kurikuluma za međupredmetnu temu Osobni i socijalni razvoj za osnovne i srednje škole u Republici Hrvatskoj

MINISTARSTVO ZNANOSTI I OBRAZOVANJA

153

Na temelju članka 27. stavka 9. Zakona o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi (»Narodne novine«, broj: 87/08, 86/09, 92/10, 105/10, 90/11, 16/12, 86/12, 94/13, 152/14, 7/17 i 68/18) ministrica znanosti i obrazovanja donosi

ODLUKU

O DONOŠENJU KURIKULUMA ZA MEĐUPREDMETNU TEMU OSOBNI I SOCIJALNI RAZVOJ ZA OSNOVNE I SREDNJE ŠKOLE U REPUBLICI HRVATSKOJ

I.

Ovom Odlukom donosi se kurikulum za međupredmetnu temu Osobni i socijalni razvoj za osnovne i srednje škole u Republici Hrvatskoj.

II.

Sastavni dio ove Odluke je kurikulum međupredmetne teme Osobni i socijalni razvoj.

III.

Ova Odluka stupa na snagu osmoga dana od dana objave u »Narodnim novinama«, a primjenjuje se od školske godine 2019./2020.

Klasa: 602-01/19-01/00026
Urbroj: 533-06-19-0016
Zagreb, 14. siječnja 2019.

Ministrica
prof. dr. sc. Blaženka Divjak, v. r.

KURIKULUM MEĐUPREDMETNE TEME ZA OSOBNI I SOCIJALNI RAZVOJ ZA OSNOVNE I SREDNJE ŠKOLE

A. SVRHA I OPIS MEĐUPREDMETNE TEME

Osobni i socijalni razvoj međupredmetna je tema koja potiče cjelovit razvoj djece i mladih osoba čija je svrha izgradnja zdrave, samopouzdane, kreativne, produktivne, proaktivne, zadovoljne i odgovorne osobe sposobne za suradnju i doprinos zajednici. To je preduvjet za ostvarivanje svih odgojno-obrazovnih očekivanja i profesionalnoga razvoja. Osigurava uvjete za razvoj osobe koja je sposobna upravljati svojim emocionalnim, mentalnim, duhovnim i tjelesnim potencijalima s osjećajem nade i optimizmom. Na društvenoj razini pomaže uspostaviti i održavati zdrave socijalne odnose te mlade osobe priprema za njihove uloge u obitelji, radnoj okolini i društvu.

Vrijednosti učenja i poučavanja ove teme usko su povezane sa svim vrijednostima kojima ONK pridaje osobitu pozornost: znanje, solidarnost, identitet, odgovornost, integritet, uvažavanje, poduzetnost... Pridonosi razvoju osobnoga, kulturnoga i nacionalnoga identiteta, ali i identiteta osobe kao člana globalne zajednice, koji uvažava različitosti i vidi ih kao priliku za učenje. Razvija solidarnost i potiče empatiju u neposrednoj socijalnoj okolini i globalno. Uključuje razvoj odgovornoga ponašanja te brigu za osobno zdravlje, postignuća, kvalitetu života i odnose koje pojedinac razvija. Poučava ponašanjima koja omogućuju ostvarivanje želja, potreba i potencijala bez ugrožavanja drugih.

Podrška zdravom razvoju učenika ne odnosi se samo na teme koje će se učiti i poučavati već i na odnose u odgojno-obrazovnom procesu, komunikaciju te metode rada. Osobni i socijalni razvoj, kao jedna od temeljnih kompetencija, podrazumijeva odnose međusobnog uvažavanja te aktivno sudjelovanje svih sudionika odgojno – obrazovnoga procesa.

Poučavanjem usmjerenim na učenika te odabirom razvojno primjerenih aktivnosti stvaraju se uvjeti za ostvarenje osobnih potencijala.

Za učenike s posebnim odgojno-obrazovnim potrebama (učenici s teškoćama i daroviti učenici) učitelji planiraju kurikulum usmjeren na učenika. Osobitosti/teškoće učenika zahtijevaju njima sukladne individualizirane/diferencirane postupke, ciljeve učenja, razinu usvojenosti odgojno-obrazovnih očekivanja, opseg i dubinu sadržaja učenja, strategije i aktivnosti poučavanja kojima se žele ostvariti postavljeni ciljevi te načini vrednovanja i ocjenjivanja ostvarenih postignuća.

Odgojno-obrazovna očekivanja ove međupredmetne teme ostvaruju se putem svih predmetnih kurikuluma i kurikuluma međupredmetnih tema u svim odgojno – obrazovnim ciklusima. Nositelji ostvarivanja očekivanja i ciljeva međupredmetne teme su odgojno-obrazovni radnici u suradnji s obitelji i zajednicom.

B. ODGOJNO-OBRAZOVNI CILJEVI UČENJA I POUČAVANJA

Učenici će razvijati:

sliku o sebi, samopoštovanje i samopouzdanje, prepoznavanje, prihvaćanje i upravljanje svojim emocijama i ponašanjem

empatiju te uvažavanje i prihvaćanje različitosti

socijalne i komunikacijske vještine, suradnju i timski rad

odgovorno ponašanje prema sebi i drugima u zajednici, donošenje odluka te planiranje obrazovanja, cjeloživotnog učenja i profesionalnog razvoja u suvremenom društvu i svijetu rada

strategije rješavanja problema i uspješnog suočavanja sa stresom.

Ispunjavanje navedenih ciljeva omogućuje razvoj temeljnih kompetencija te širok raspon aktivnosti stjecanja znanja, vještina i stavova. Omogućuje razumijevanje osobnoga rasta i razvoja, razvijanje zdravih životnih navika, poštovanje sebe i drugih te poimanje vrijednosti skladnih međuljudskih odnosa. Na taj način formirat će se samopouzdana, zadovoljna, aktivna i odgovorna osoba koja se brine o sebi i drugima. Učenici će usvojiti opće kulturne i civilizacijske vrijednosti koje su preduvjet za život u multikulturalnom svijetu. Upravljat će svojim životnim potrebama te biti aktivni članovi obitelji, zajednice i društva.

C. DOMENE U ORGANIZACIJI KURIKULUMA MEĐUPREDMETNE TEME

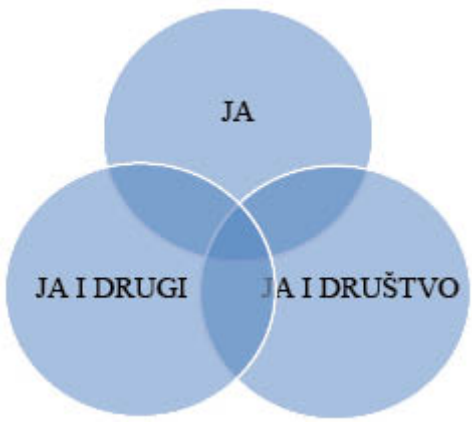
Polazište domena međupredmetne teme Osobni i socijalni razvoj utemeljeno je na potrebi prepoznavanja i kritičke procjene osobne i društvene vrijednosti kao bitnih činitelja koji utječu na mišljenje i djelovanje, razvijanja odgovornosti za vlastito ponašanje i život, pozitivnoga odnosa prema drugima i konstruktivnoga sudjelovanja u društvenom životu.

U svim se domenama razvijaju sposobnosti potrebne za izražavanje i zadovoljavanje vlastitih potreba i sklonosti, procjenu vlastitih sposobnosti, donošenje odluka i suradnju.

Razvijajući osobne i socijalne kompetencije, učenik gradi samopoštovanje, samopouzdanje i osjećaj vlastite vrijednosti te sigurnost u svoje sposobnosti i identitet.

Bitne odrednice domena uključuju razvoj cjelovite osobe koja će se moći brinuti o sebi, drugima i društvu u cjelini. Pritom se razvija potreba za cjeloživotnim učenjem te stvaraju uvjeti za profesionalni rast i razvoj.

Sveobuhvatna i nužna poveznica unutar domena međupredmetne teme Osobni i socijalni razvoj jest holistički pristup koji pomaže učenicima graditi osobni integritet, prepoznati vlastite interese i životni poziv, razviti kreativne potencijale te preuzeti odgovornost za svoj život i održivi razvoj društva.

1. slika: Odnos domena u međupredmetnoj temi Osobni i socijalni razvoj

DOMENA A – JA

Svrha domene A jest upoznavanje i prihvaćanje sebe, razvoj inicijative, ustrajnosti, samokontrole i odgovornosti s ciljem ostvarivanja osobnih potencijala te pronalaženja vlastitog puta i zadovoljstva životom.

Spoznavanjem svojih osobina, vrijednosti, potreba i interesa učenici osvještavaju svoje potencijale, područja napredovanja i moguća ograničenja bitna za cjeloživotno učenje i profesionalni razvoj. Suočavajući se s uspjesima i neuspjesima u podržavajućem okružju, razvijaju realnu sliku o sebi, svojim sposobnostima i mogućnostima. Uče prepoznati i kontrolirati emocije te razviti toleranciju na frustracije.

Uvidom u svoje mogućnosti, uz primjereno poticanje i ohrabrivanje, uče postavljati realne ciljeve i ostvariti ih uz osjećaj osobne odgovornosti. U skladu s razvojnom dobi uče sagledati probleme s različitih strana, razvijati vještinu donošenja odluka, kritički procjenjivati i izražavati svoje mišljenje.

Pozitivna slika o sebi preduvjet je za razvoj kvalitetnih odnosa te doprinos zajednici i društvu.

Domena A obuhvaća:

Opisivanje i prihvaćanje sebe i svojih osobina – tko sam

Procjenjivanje vlastitih mogućnosti i ograničenja – što mogu

Prepoznavanje, izražavanje i kontroliranje svojih osjećaja i ponašanja

Razvijanje vlastitih potencijala u skladu sa željama i interesima

Planiranje aktivnosti i postavljanje prioriteta

Upravljanje obrazovnim i profesionalnim putem.

DOMENA B – JA I DRUGI

Svrha domene B jest razvoj socijalnih i emocionalnih vještina koje pridonose emocionalnoj prilagodbi i mentalnom zdravlju učenika. Socijalno kompetentni učenici ostvaruju više pozitivnih odnosa s vršnjacima i odraslima te postižu bolji uspjeh u školi i životu.

Osobno zadovoljstvo, rast i razvoj postižu se i/ili povećavaju zadovoljavajućim odnosima s ljudima koji nas okružuju. Čovjek tijekom života pripada različitim socijalnim skupinama/zajednicama koje se isprepliću. Učinkovita primjena socijalnih vještina u svakodnevnom životu i odnosu s drugima temelj je razvoja socijalne kompetencije.

Domena B obuhvaća:

Prepoznavanje, uvažavanje potreba i osjećaja drugih, aktivno slušanje, davanje i primanje informacija

Razumijevanje ponašanja i razvijanje uvažavajućih odnosa s drugima, sposobnost uviđanja posljedica svojih i tuđih stavova i postupaka

Suradničko učenje / timski rad, prihvaćanje pravila, uzajamno pomaganje, suradnja u ostvarivanju zajedničkih ciljeva

Nenasilno rješavanje sukoba, prihvaćanje različitosti,

Vještine prezentacije, samoprezentacije; samozastupanje, zastupanje prava drugih.

DOMENA C – JA I DRUŠTVO

Svrha domene C jest razvoj svijesti o pripadanju i vlastitoj ulozi u društvu, razumijevanje odnosa pojedinca i društva. Učenici se potiču na aktivan i konstruktivan doprinos skupini, školi i zajednici te prihvaćanje društvenih normi i pravila. Proširuju iskustva povezivanjem, pomaganjem i pokazivanjem solidarnosti onima kojima je pomoć potrebna.

Prepoznaju potencijalno rizične situacije u društvu i razvijaju strategije za zaštitu. Zalažu se za što kvalitetniji život u društvu u kojemu žive, motivirani su sudjelovati i uključiti se u skladu s osobnim potrebama.

Učenici razvijaju svijest o svojoj kulturi te poštuju kulturu svoje i drugih zajednica. Kritički se odnose prema društvenim pojavama i procesima, osnaženi su tražiti i podržavati ideje i rješenja za bolji svijet oko sebe.

Domena »Ja i društvo« obuhvaća:

Razumijevanje međuovisnosti pojedinca i društva te načina kako uspješno pridonositi zajednici

Razumijevanje i prihvaćanje društvenih normi i pravila

Razvijanje kulturnog i nacionalnog identiteta

Učenje strategija zaštite od potencijalnih opasnosti

Razvijanje kritičkog odnosa prema društvenim pojavama i procesima

2. slika: Grafički prikaz domena u međupredmetnoj temi Osobni i socijalni razvoj

D. ODGOJNO-OBRAZOVNA OČEKIVANJA PO ODGOJNO-OBRAZOVNIM CIKLUSIMA I DOMENAMA TE KLJUČNI SADRŽAJI

Odgojno-obrazovna očekivanja u kurikulumu međupredmetne teme definiraju se za svako organizacijsko područje na razini ciklusa. Cilj je odgojno-obrazovnih očekivanja poticanje stvaralaštva i društvene odgovornosti te razvoj kritičkog i kreativnog mišljenja u rješavanju problema. Razrađuju se kroz pripadajuća:

znanja

vještine

stavove.

Preporuka za ostvarivanje odgojno-obrazovnih očekivanja iskazuje se za svako pojedino odgojno-obrazovno očekivanje.

Ključni se sadržaji određuju za pojedino organizacijsko područje na razini pojedinoga ciklusa.

U tablicama su očekivanja međupredmetne teme Osobni i socijalni razvoj označena troslovnom kraticom međupredmetne teme (osr), zatim oznakom domene (A, B ili C), brojčanom oznakom ciklusa 1. – 5. te brojčanom oznakom odgojno-obrazovnog očekivanja unutar domene i ciklusa.

Domena A – 1. Ciklus (1. i 2. razred OŠ): Ja				
Odgojno – obrazovna očekivanja	Znanje	Vještine	Stavovi	Preporuke za ostvarivanje očekivanja
osr A.1.1. Razvija sliku o sebi.	Opisuje svoje tjelesne i osobne karakteristike.	Predstavlja se uz opis tjelesnih i osobnih karakteristika.	Prihvatljiva je različitost tjelesnih i osobnih karakteristika.	Uvršteno u kurikulum svih predmeta, satova razrednika, međupredmetnih tema Zdravlje i Održivi razvoj. Koristiti se radionicama, igranjem uloga, ekspresivnim tehnikama[1], raspravama, igrom kao načinom izražavanja i učenja. Koristiti se prikladnim tekstovima i slikovnicama, predstavama, animiranim filmovima. Pisati sastavke na teme povezane s ovim očekivanjem. Individualna podrška učitelja učeniku.
	Uočava sličnosti i razlike u tjelesnim i osobnim karakteristikama u odnosu na vršnjake.	Uključuje se u ponuđene aktivnosti s vršnjacima.		
	Uočava različitosti obitelji.	U obitelji ispunjava obveze primjerene dobi.	Svaka je obitelj jedinstvena i vrijedna.	

osr A.1.2. Upravlja emocijama i ponašanjem.	Prepoznaje i imenuje osnovne i neke složene emocije (ponos, krivnja, sram).	Emocije iskazuje u skladu sa situacijom i općeprihvaćenim normama.	Svatko ima pravo na emocije. Emocije se izražavaju na način da ne ugrožava sebe ni druge.	Uvršteno u kurikulum svih predmeta, satova razrednika, svih školskih aktivnosti, međupredmetnih tema Zdravlje i Učiti kako učiti. Koristiti se radionicama, igranjem uloga, ekspresivnim tehnikama, raspravom, igrom kao načinom izražavanja i učenja. Koristiti se prikladnim tekstovima i slikovnicama, predstavama, animiranim filmovima. Pisati sastavke na teme povezane s ovim očekivanjem. Koristiti se glazbom i likovnošću za opuštanje i izražavanje emocija. Učitelj kao model ponašanja i podrška učenicima. Individualna podrška učitelja učeniku. Stručni suradnici procjenjuju emocionalnu zrelost, savjetuju učenike, roditelje ili skrbnike (u daljnjem tekstu roditelje) i učitelje.
	Prepoznaje uzroke svojih emocionalnih stanja i ponašanja.	Primjenjuje jednostavnije tehnike kontrole emocija.		
	Povezuje tjelesne promjene i emocionalno stanje.			
osr A.1.3. Razvija svoje potencijale.	Opisuje svoje želje i interese.	Slobodno izražava želje i interese čak i kad se razlikuju od želja i interesa drugih.	Važno je izraziti vlastite želje i interese.	Uvršteno u kurikulum svih predmeta, satova razrednika i svih školskih aktivnosti. Koristiti se radionicama, igranjem uloga, ekspresivnim tehnikama, raspravom, igrom kao načinom izražavanja i učenja. Pisati sastavke na teme povezane s ovim očekivanjem. Širok raspon ponuđenih slobodnih aktivnosti i izvannastavnih sadržaja u školi.
osr A.1.4. Razvija radne navike.	Opisuje svoje školske obveze i radne navike.	Ispunjava obveze uz nadzor.	Radne navike važne su za uspjeh u školi.	Uvršteno u kurikulum svih predmeta, međupredmetnih tema Učiti kako učiti i Poduzetništvo, satova razrednika. Koristiti se radionicama, igranjem uloga, igrom kao načinom izražavanja i učenja. Pozivati roditelje različitih zanimanja, organizirati posjete različitim djelatnostima (izvanškolske posjete). Koristiti se prikladnim tekstovima i slikovnicama, predstavama, animiranim filmovima. Učitelj kao model ponašanja i podrška učenicima.
	Opisuje zanimanja i navodi razlike među njima.	U igri preuzima uloge različitih zanimanja.	Sva su zanimanja važna i vrijedna.	
Ključni sadržaji: tjelesne i osobne karakteristike, obitelj, osnovne i složene emocije, želje i interesi, školske obveze i radne navike, zanimanja.				
Domena A – 2. Ciklus (3., 4. i 5. razred OŠ): Ja				
osr A.2.1. Razvija sliku o sebi.	Opisuje svoje pozitivne i negativne osobine, uspjehe i neuspjehe.	Služi se informacijama koje mu daju drugi u opisivanju sebe. Koristi se znanjem o sebi u ispunjavanju obveza i odnosu s drugima.	Vjeruje da je dobra i vrijedna osoba.	Uvršteno u kurikulum svih predmeta, međupredmetnih tema Zdravlje i Održivi razvoj, satova razrednika. Koristiti se radionicama, igranjem uloga, raspravama, igrom kao načinom izražavanja i učenja, razrednim izletima. Koristiti se prikladnim tekstovima, predstavama, filmovima. Pisati sastavke na teme povezane s ovim očekivanjem. Učitelj kao model ponašanja i podrška učenicima.
	Opisuje sebe kao člana svoga razrednog odjela i škole.	Sudjeluje u zajedničkim aktivnostima u razrednome odjelu i školi.	Doprinos svakoga člana razredne zajednice dragocjen je.	
Domena A – 2. Ciklus (3., 4. i 5. razred OŠ): Ja				
osr A.2.1. Razvija sliku o sebi.	Opisuje svoje pozitivne i negativne osobine, uspjehe i neuspjehe.	Služi se informacijama koje mu daju drugi u opisivanju sebe. Koristi se znanjem o sebi u ispunjavanju obveza i odnosu s drugima.	Vjeruje da je dobra i vrijedna osoba.	Uvršteno u kurikulum svih predmeta, međupredmetnih tema Zdravlje i Održivi razvoj, satova razrednika. Koristiti se radionicama, igranjem uloga, raspravama, igrom kao načinom izražavanja i učenja, razrednim izletima. Koristiti se prikladnim tekstovima, predstavama, filmovima. Pisati sastavke na teme povezane s ovim očekivanjem. Učitelj kao model ponašanja i podrška učenicima.
	Opisuje sebe kao člana svoga razrednog odjela i škole.	Sudjeluje u zajedničkim aktivnostima u razrednome odjelu i školi.	Doprinos svakoga člana razredne zajednice dragocjen je.	